

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Tento projekt je
spolufinancován
Evropským sociálním
fondem a státním
rozpočtem České
republiky.

„Dokážu to ?” - londýnské zkušenosti Práce s uživateli návykových látek v Londýně

**„Dokážu to?“
- londýnské zkušenosti**

Práce s uživateli návykových látek v Londýně

kolektiv autorů

Autoři textů

(v abecedním pořadí, bez titulů):

Kateřina Havránková

Renata Jakubcová

Dagmar Krutilová

Roman Procházka

Michal Růžička

Lucie Řeřichová

Edmund Wittmann

Julie Wittmannová

Editoři: Michal Růžička, Edmund Wittmann

Recenzenti: Kristýna Krahulcová, Ivana Horváthová

Vydavatel: P-centrum, Lafayettova 47/9, 772 00 Olomouc

Pořadí vydání: 1

Květen 2012

Vazba: CD ROM

Formát: PDF

ISBN 978-80-260-2291-6

Neprodejné

Sborník k projektu **Dokážu to? (Can I do it?)** CZ.1.04/5.1.01/12.00005, podporovaného Operačním programem Lidské zdroje a zaměstnanost.

OBSAH

	Úvod	7
1	Dokážu to?	9
2	Foundation 66	12
3	Navštívená zařízení, program stáže	15
3.1	Long Yard – detoxifikační oddělení	16
3.2	Centrální správa Foundation66 - školící centrum Horizont	19
3.3	Centrum primární péče Enfield (Primary care centre Enfield)	21
3.4	Ravenswood road - residenční léčba pro alkoholově a drogově závislé	26
3.5	Elephant & Castle - Community Alcohol Service	29
3.6	Portobello Road Project	32
	Příloha	35

ÚVOD

Občanské sdružení P-centrum je nestátní nezisková organizace, jejímž posláním je prevence, léčba a integrace osob ohrožených drogovou závislostí.

P-centrum zahájilo svoji činnost 18. 7. 1994 jako ambulantní léčba a poradenství, od roku 1998 rozšířilo svoje aktivity o doléčovací centrum, dětské denní centrum a primární prevenci. V současnosti nabízí několik služeb:

Poradna pro alkoholové a jiné závislosti je služba určená klientům z Olomouce a okolí, kteří mají problémy s alkoholem, nelegálními drogami a hracími automaty a mají alespoň základní motivaci uvažovat o změně svého chování. Mezi klienty jsou také rodiče, partneři a další příbuzní osob, které mají problémy s návykovými látkami. Cílem služby je motivovat klienty k tomu, aby zastavili, popřípadě omezili užívání drog.

Dětské denní centrum je určeno dětem od šesti do patnácti let, u kterých se vyskytují různé formy rizikového chování v takové míře, která jim neumožňuje plně se zapojit do dětských kolektivů.

Jejich problémem je komunikace s vrstevníky i dospělými, je u nich narušeno vnímání sociálních vztahů a hierarchie osobních hodnot. Školská situace těchto dětí je neutěšená, možnosti řešení jsou omezené. Děti jsou v péči různých odborných pracovišť (PPP, psychologů, psychiatrů, psychiatrických léčeben apod.), na jejichž doporučení jsou k nám děti přijímány.

Primární prevence je dlouhodobě realizována jako komplexní preventivní program založený na principu prožitkové pedagogiky pro děti a mládež. Chceme je naučit zvládnout život ve světě, ve kterém se stal fenomén drog jeho neoddelitelnou součástí.

Klíčovou službou P-centra je **Doléčovací centrum**. Lidé, kteří jsou dlouhodobě závislí na drogách, potřebují ke změně životního stylu a jeho udržení podporu. Intenzivní strukturovaný doléčovací program jim pomáhá k integraci do společnosti. Program je určen pro klienty s dlouholetou drogovou „kariérou“, kteří do něj přicházejí po ukončené léčbě. Velká část klientů má jen základní vzdělání, minimální pracovní zkušenosti, zdravotní problémy (chronická žloutenka B, C) a musejí splácet velké dluhy.

Doléčování je určeno klientům, kteří absolvovali rezidenční (pobytovou) léčbu v terapeutické komunitě nebo psychiatrické léčebně, od roku 2004 přijímáme i několik klientů z léčebných programů ve věznicích. Strukturovaný 6 měsíční doléčovací program je zaměřený na podporu znovuzачlenění klienta do společnosti, na prevenci relapsu, zlepšení celkového psychosociálního stavu a kvality života klientů. Součástí Doléčovacího centra je také služba zvýhodněné bydlení.

Služby jsou poskytovány v historickém třípodlažním domě v centru Olomouce, v ulici Lafayettova 9. Kompletní rekonstrukce objektu byla provedena již v roce 1997.

V přízemí je čekárna, místnost příjmové služby, dvě konzultační místnosti, z nichž jedna slouží vždy v úterý odpoledne jako psychiatrická ambulance. Dále je tu sklad a WC. **V prvním patře** je místnost na skupinovou terapii, která je používána také jako školící místnost vybavená PC, dále dvě kanceláře terapeutů, kancelář týmu Dětského denního centra, kanceláře ekonomického úseku a ředitele, kuchyňka, WC. **Druhé patro** je vyhrazeno pro zvýhodněné (dříve označováno jako chráněné) bydlení pro klienty – jsou zde tři pokoje, kuchyňka, WC, koupelna, společné prostory a místnost s PC. Jedno podlaží má rozlohu cca 100m².

Na dvorku za domem je přízemní dřevěná přístavba, která má samostatný vchod ze sousední ulice a slouží pro programy primární prevence (programy pro školy a dětské denní centrum).

Vlastníkem budovy je Statutární město Olomouc, nájemní smlouva P-centra je do 31. 3. 2015.

Díky prostředkům z ESF (SROP 3.2.) bylo v roce 2006 rozšířeno zvýhodněné bydlení pro klienty doléčovacího programu o další samostatný byt. Jedná se o starší, částečně rekonstruovaný byt 4+1 o ploše 148m², který slouží pro druhou fázi bydlení, a to pro 6 klientů. Klienti jsou ubytováni na pokoji po dvou (s možností jedné přistýlky), jeden pokoj slouží jako společenská místnost. Byt je v ulici Kateřinská 15, cca 3 min chůze od objektu P-centra.

1 Dokážu To?

Idea projektu „**Dokážu to?**“ vznikala v roce 2008. Cílem je převést metodiku práce s uživateli kokainu a cracku vzniklou ve Velké Británii na realie České republiky a na stimulační látku Pervitin. Dle Výroční zprávy o stavu ve věcech drog za rok 2008 byla situace ohledně pervitinu následující:

- Pervitin je v ČR tzv. tvrdou drogou č. 1 – je odhadováno cca 20 tis. problémových uživatelů pervitinu, což jsou 2/3 všech odhadovaných problémových uživatelů drog; 80–90 % z nich jsou injekční uživatelé. (Pozn: Problémové užívání drog je definováno jako injekční užívání drog a/nebo dlouhodobé či pravidelné užívání opiátů a/nebo drog amfetaminového typu a/nebo kokainu/pervitinu.)
- V obecné populaci je míra užívání pervitinu dlouhodobě velmi nízká, dochází však k nárůstu v prostředí noční zábavy.
- Uživatelé pervitinu představují hlavní skupinu uživatelů v kontaktu s léčebnými a poradenskými službami (v registru žádostí o léčbu spojenou s užíváním drog tvoří dlouhodobě přibližně 60 % všech případů); platí to ve všech typech služeb, nejnižší zastoupení mají uživatelé pervitinu ve zdravotnických ambulantních zařízeních.
- Pervitin je často užíván v kombinaci s jinými drogami, nejčastěji se jedná o konopné látky, opiáty a alkohol. S dlouhodobým užíváním pervitinu je spojen výskyt psychiatrické komorbidity, zejména toxických psychóz.
- Mezi uživateli pervitinu je ve srovnání s uživateli opiátů vyšší výskyt sebevražd. Výskyt infekcí mezi uživateli pervitinu je spojen zejména s injekčním užíváním, nezdá se však, že by se významně lišil od (injekčních) uživatelů opiátů.
- Předávkování pervitinem dosahuje v ČR ročně cca 15–20 případů, což tvoří cca 1/3 počtu předávkování na pouliční drogy (nelegální drogy a těkavé látky).
- Léčba uživatelů pervitinu je dlouhodobě integrována v systému péče o uživatele drog obecně, nejsou realizovány žádné programy určené výhradně uživatelům pervitinu, léčba uživatelů pervitinu není ani režimově nebo programově oddělena.
- Existují rozdíly v poskytování některých služeb – v oblasti harm reduction jsou v posledních letech realizovány programy distribuce želatinových kapslí určené prakticky výhradně uživatelům pervitinu; v oblasti léčby existují odlišnosti zejména ve farmakoterapii dané odlišným průběhem odvykacího stavu a detoxifikace, odlišným výskytem psychických komplikací a zejména rozvojem psychotické symptomatologie a psychóz. Existují ojedinělé, i když dlouhodobé, zkušenosti se substituční terapií závislých na pervitinu různými psychostimulancii, v současné době metylfenidátem.

Projekt s názvem **Dokážu to?** je zaměřen na terapii a sociální rehabilitaci osob zneužívajících návykové látky ze skupiny stimulačních drog. Pro práci s těmito klienty bude využita nová metodika práce, která jim umožní řešit svou závislost docházením do poradny ambulantně a ne ústavní léčbou. V tomto ohledu se jedná o klienty, kterým hrozí

ztráta zaměstnání, rodiny, bydliště a delší pobyt v léčebném zařízení by nepříznivě ovlivnil jejich špatnou sociální situaci, v níž se nalézají.

Vytvoření metodiky, která se opírá o uznávané psychoterapeutické směry, pomůže nejen klientům samotným, ale poskytne solidní informace a postupy i dalším odborníkům pracujícím v podobné oblasti. Tímto dojde ke zvýšení šance zvládat abstinenci a souběžně ke zlepšení sociální situace klientů. Klienti, kteří projdou programem, by měli být schopni - na základě získaných informací a osvojení si nových dovedností - abstinovat, udržet si práci, rodinu a zázemí v místě bydliště.

V rámci projektu spolupracujeme se společností FOUNDATION66 (Velká Británie), která svými zkušenostmi s ambulantní prací v oblasti návykových látek poskytuje vysoce kvalitní know-how, a tím významně přispívá ke zvýšení aktuálního stavu poznání a zkušeností v oblasti ambulantní práce s návykovými látkami. Odborníci ze společnosti FOUNDATION66 proškolili naše terapeuty ve své metodice a nadále se rámcově podílejí na tvorbě metodiky nové, která bude respektovat zvláštnosti a specifika České republiky.

Novost a přínos metodiky je spatřován v integraci účinných faktorů psychoterapeutických směrů (kognitivně-behaviorální terapie, racionálně-emoční terapie apod.), které podporují zvládání abstinence a konstruktivní řešení sociální situace. V neposlední řadě lze také přínos sledovat v tom, že v České republice není ucelená metodika práce s lidmi závislými na návykových látkách stimulačního typu.

Projekt **Dokážu to? (Can I do it?)** je podporován Operačním programem Lidské zdroje a zaměstnanost, Dokážu to? CZ.1.04/5.1.01/12.00005 (<http://www.esfcr.cz> – Realizované projekty – OP LZZ - 5.1 Mezinárodní spolupráce). Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Realizátor projektu:

P-centrum

Lafayettova 9

772 00 Olomouc

tel./fax 585 221 983

e-mail: info@p-centrum.cz

Partneři projektu:

FOUNDATION66

Central office

7 Holyrood Street

London SE1 2EL

Tel: 020 7234 9940

Středisko sekundární prevence

Vojenská nemocnice

Sušilovo nám. 5

771 11 Olomouc

Tel.: 973 407 320

www.vnol.cz

Dále spolupracují:

K-centrum

Sokolská 48

779 00 Olomouc

Tel.: 585 220 034

www.podaneruce.cz

Ambulance adiktologie

Sokolská 41

779 00 Olomouc

Tel.: 773 996 916

www.podaneruce.cz

2 Foundation66

FOUNDATION66 je jedním z největších poskytovatelů služeb v oblasti zaměřené na zneužívání alkoholu a jiných návykových látek ve Velké Británii. Poskytuje různé typy služeb pro osoby, které potřebují podporu při řešení problematického užívání alkoholu a jiných drog. V současnosti provozuje 30 zařízení v 18 londýnských čtvrtích.

Organizace vznikla v roce 2009 spojením organizací ARP (Alcohol Recovery Project) a Rugby House. Organizace má 66 let zkušeností v oblasti prevence, harm reduction, léčby a doléčování v oblasti zneužívání alkoholu a jiných návykových látek. Spojením odborných znalostí a zkušeností z těchto oblastí vznikla silnější organizace s možností rozšířit škálu poskytovaných služeb. Organizace pracuje zejména v Londýně a jeho okolí.

FOUNDATION66 se plně angažuje v práci s jednotlivci, komunitami i zákonodárci ve snižování škod způsobených zneužíváním alkoholu a drog. V současné době podporuje 6 500 osob skrze řadu integrovaných služeb – od práce v terénu po rezidenční služby – v 18 londýnských čtvrtích. Organizace nese trvá u starých „osvědčených“ postupů, ale stále hledá nové formy a metody práce s klienty. Například, ve spolupráci s NSPCC (organizace zabývající se násilím páchaným na dětech, www.nspcc.org.uk) vytvořila v 90. letech první rodinnou poradnu a službu pro závislé na alkoholu či první služby pro menšiny v zemi.

FOUNDATION66 vidí za svými úspěchy v oblasti své zaměstnance a je organizací, která investuje do odborných kvalifikací svých zaměstnanců a věří v důležitost rozvoje jejich dovedností a znalostí. Organizace zajišťuje akreditovaný interní výcvik pro přípravu kvalitního personálu, vysoce uznávaný program pro začínající pracovníky v oblasti závislostí. Organizace také spolupracuje s řadou subjektů po celé Evropě a také v České republice navázala dlouhodobou spolupráci.

FOUNDATION66 poskytuje širokou škálu služeb pro ty, kteří potřebují podporu s problematickým užíváním alkoholu a jiných návykových látek. Tyto služby zahrnují:

1) Komunitní služby

Foundation66 nabízí jednotlivým správním celkům systémové řešení v oblasti zneužívání návykových látek. Poskytuje širokou škálu intervencí, včetně nízkoprahových, poradenství a jiných informačních služeb, krizové intervence, strukturovaných denních programů, rezidenční léčby a doléčování. Organizace se prostřednictvím svých služeb snaží do činnosti zapojit místní komunity, rozšiřovat povědomí o dané problematice zneužívání a umožnit přístup k efektivní léčbě. Seznam služeb:

- **Alcohol Resource Centre**
- **Battersea Alcohol Service**
- **CASS (Hammersmith & Fulham)**
- **Choices Community Alcohol Service**
- **Croydon Community Drug Agency**
- **Elephant & Castle Community Alcohol Service**
- **Kings Cross Community Alcohol Service**
- **New Cross Community Alcohol Service**
- **North Lewisham Community Drug Service**
- **Redbridge Open Access Service**
- **Westminster Community Alcohol Service**

2) Sociální práce se zaměřením na bydlení a jeho udržení

Tyto služby zabezpečují vhodné bydlení, přístup k léčbě a pomáhají rozvíjet dovednosti pro nezávislý život. Zásadou odborníků nabízejících tyto služby je hodnotit a respektovat klienty jako individuality a uznávat jejich potenciál k návratu do komunity a prospěšnosti pro ni. Foundation66 nabízí řadu služeb týkajících se bydlení, které jsou přizpůsobeny osobám s předchozími problémy se zneužíváním návykových látek. Oblasti působení:

- Prevence soudního vystěhování a udržení si nájmu
- Přístup k přiměřenému ubytování
- Zvyšování povědomí o možnostech léčby a přístupu ke službám
- Podpora ozdravných a abstinenčních programů
- Zlepšování sebeúcty/redukce vlivu stigmatismu
- Smysluplné zaměstnání a práce
- Zlepšování vztahů s rodinou a rozvoj podpůrných sociálních sítí
- Obecná zdravotní témata a primární péče
- Finanční stabilita.

Podpůrné služby probíhají v různých formách, v závislosti na okolnostech, ale obvykle obsahují prvky individuálních sezení, podpůrné návštěvy a telefonickou podporu. Pravidelná kontrola a hodnocení výsledků a flexibilní přístup zajišťuje poskytování takové služby, která vyhovuje potřebě klienta.

3) Ubytovací služby

Ubytovací služby poskytují přechodné ubytování a podporují individuální bezdomovce, u kterých je prokázáno, že alkohol či drogy přispěly k jejich současné situaci. Podporují jednotlivce v boji se závislostí, v rozvoji jejich dovedností, které potřebují k nezávislému životu a asistují v hledání alternativních přechodných ubytování. Každá ubytovací služba má kvalifikovaného pracovníka, který pomáhá s řešením problémů a podporuje řešení aktuálních potřeb. Klienti a rezidenti spolupracují s kontaktní podpůrnou osobou (pracovníkem) po celou dobu pobytu, která je od 6 měsíců do 2 let.

4) Rezidenční služby

FOUNDATION66 poskytuje řadu služeb rezidenční péče, které nabízejí detoxikaci, rehabilitaci a doléčování uživatelům z Londýna i širší populaci Velké Británie. Rozmanitým charakterem služeb se rozumí, že služby poskytuje od nízkoprahových služeb až po potenciální zprostředkování zaměstnaneckého poměru. Každá služba nabízí vlastní oblasti specializace. Zařízení:

- ***Foulden Road***
- ***Herbert Street***
- ***Long Yard (nyní v Bendall Mews)***
- ***Ravenswood Road***

5) Specializované služby

Tyto služby poskytují podporu skupinám ovlivněným zneužíváním alkoholu a jiných drog, které mohou být nedostatečně podchyceny v běžných službách. Tyto rizikové skupiny zahrnují ženy, rodiny, děti a etnické menšiny v komunitách, tzn. skupiny, které

často potřebují jiný přístup, zahrnující efektivní pracovní partnerství a rozvoj důvěry pro umožnění zapojení.

- **The Children and Families Alcohol and Drug Service (CAFADS)** (Služba pro děti a rodiny se závislostmi)

CAFADS nabízí služby pro rodiny se zkušenostmi týkajícími se zneužívání návykových látek. Pracuje s jednotlivci, páry i celými rodinami.

- **Camden Young People's Alcohol Service** (Služba pro mládež se závislostí na alkoholu)

Zařízení nabízí preventivní sezení a semináře s tematikou užívání alkoholu a jeho následků pro všechny základní a střední školy a další vzdělávací semináře v Cadmenu a také dramaterapeutické workshopy na setkáních mládeže.

- **Choices Direct Access Service a New Roots**

Tyto služby jsou určeny pro členy minorit v londýnských čtvrtích, kteří mohou mít problémy s využitím služeb pro většinovou populaci.

- **Family Alcohol Service (FAS)** (Služba pro rodiny zasažené zneužíváním alkoholu)

Family Alcohol Service pracuje s rodinami s dětmi pod 18 let žijícími v Cadmenu. Nabízí sezení pro členy rodiny, individuálně či společně, tak, aby pomohla minimalizovat poškození a újmy způsobené dětem při alkoholismu rodiče/rodičů či opatrovatelů.

6) **Služby pro vzdělávání a další rozvoj**

Ke splnění požadavků profesního rozvoje a vzdělávacích potřeb pracovníků a klientů, Foundation66 vytvořila Horizont, vysoce hodnocené tréninkové centrum. Kvalifikovaný tým odborníků zařízení je složen ze specialistů na problematiku zneužívání návykových látek a nabízí jak interní kurzy pro zaměstnance a klienty, tak kurzy pro zájemce a veřejnost. Foundation66 i v oblasti vzdělávání čerpá ze své výše zmíněné více než šedesátileté tradice v oboru.

Více informací o Foundation66 a jejích zařízeních naleznete na webových stránkách www.foundation66.org.uk.

3 Navštívená zařízení – program stáže

Foundation66 jako partner našeho projektu „Dokážu to?“ a jmenovitě Aidan Gray, manažer služeb zodpovědný za rozvoj a udržení kvality poskytovaných služeb, nám zprostředkoval stáž v řadě zařízení nabízející služby v oblasti závislostí v Londýně. V následujícím textu bychom se chtěli podělit o naše nově nabyté informace a zkušenosti. Nejprve program naší stáže:

Pondělí:

- 10.00 Long Yard (Detoxifikační centrum pro alkoholové závislosti)
- 13.00 Správní centrum Foundation66
(tréninkové a školící oddělení Horizon)

Úterý:

- 10.00 Enfield (Alkoholové a drogové služby včetně substituce)

Středa:

- 10.00 Ravenswood Road (Residenční zařízení – terapeutická komunita)
- 14.00 Elephant & Castle (Služba pro uživatele alkoholu)

Čtvrtek:

- 10.00 Portobello Road Project, Blenheim (Nízkoprahové zařízení pro uživatele nealkoholových drog)

3.1 Long Yard (Detoxifikační centrum pro alkoholové závislosti)

Kontaktní údaje:

Long Yard
Alcohol Detoxication & Crisis Management
2-4 Bendall Mews
London NW1 6SN
(přechodná adresa)
Tel: 0207 404 1117/ 1118
Fax: 0207 242 2206

Charakteristika zařízení:

Long Yard, dříve známý jako Krizové centrum, zajišťuje residenční alkoholový detox v centru Londýna. Je to zařízení s kapacitou 13 míst, které zajišťuje plnou krizovou intervenci pro osoby zneužívající alkohol. Long Yard zabezpečuje 24 hodinovou službu, s jedním zaměstnancem ve službě a druhým pobývajícím a spícím přes noc.

Program zařízení je nabízen formou domácí péče, s návštěvou lékaře provádějícího základní vstupní zdravotní vyšetření při přijetí a pokračující lékařskou podporou u základních zdravotních problémů. Navíc je k dispozici v zařízení zdravotní personál odpovědný za propagaci zdravotních aspektů programu.

Nabízené služby:

Hlavní pozornost program věnuje pomoci při stabilizaci a potlačování anxiety a nabízí bezpečí pro průchod emoční bolesti prožívané v období detoxikace. Je organizován komplexní skupinový program vytvořený tak, aby každému klientovi umožnil započít proces pohlížení na své zneužívání alkoholu otevřeně a objektivně. Program zahrnuje: prevenci relapsu a dalších rizik, oddělená skupinová sezení pro muže a ženy, videotématické skupiny, velké skupiny celého zařízení, skupiny zabývající se zvyšováním povědomí o alkoholu a jeho zneužívání, dramaterapie a propagace zdraví. Všechny skupiny jsou vedeny nesoudícím způsobem, propagující bezpečné prostředí, kde jsou členové podporováni ke spolupráci. Zaměstnanci jsou vzděláni v používání motivačních rozhovorů, technice rychlého rozhodování a v práci s „Kruhem změny“. Pokroky jsou monitorovány vzhledem k individuálním plánům, s použitím jasných milníků a výstupů jednotlivých fází. Tři hlavní výstupy jsou:

- Stabilizace
- Abstinence od alkoholu
- Odkaz na následné služby

Postřehy z návštěvy zařízení:

První zařízení, které jsme během naší stáže v Londýně navštívili bylo odd. Detoxu. Nenápadná budova v části Londýna, která svým zevnějškem vůbec nepřipomínala obdobná zařízení u nás, je situována v obytné čtvrti, pouze malá vizitka u vchodu nás utvrdila, že jsme na místě.

V tomto zařízení je 7-10 týdenní iničiální léčba závislosti. Nejedná se jen o detox – zvládnutí odvykacího stavu a vyčištění organismu. Nedílnou a vlastně podstatnou součástí

léčby je psychoterapie v rozsahu 17 hodin skupinové terapie a dvou hodin individuální terapie týdně, kterou vedou psychoterapeuti.

Každý pacient je posuzován individuálně /nemá nálepku/, což považujeme za velice důležité pro úspěšnost léčby. 97% pacientů detox dokončí.

Pokud dojde během pobytu k porušení režimu /požití alkoholu/, neznamená to, že je pacient propuštěn z léčby. Probere své selhání se svým terapeutem a posléze ve skupině a individuálně se posoudí, zda bude z léčby propuštěn.

Díky tomu, že ve skupině je maximálně 13 pacientů, je možné každému věnovat dostatek pozornosti a členové personálu mají možnost všechny pacienty docela dobře poznat a vědět o jejich hlavních problémech.

V týmu je také lékař a zdravotní sestry, kteří se zabývají zdravotním stavem pacienta. Pokud jde o odvykací stav, neobejde se léčba bez psychofarmak.

Během pobytu dochází 1. týden ke stabilizaci pacienta, 2. týden k hledání příčin krize, určení a označení problémů, 3. týden ke zvážení další léčby.

Pacient má v průměru 3-5 detoxů za každých 10 let. Do detoxu se mohou vrátit po 3 měsíční léčbě. Oddělení je otevřené, což je největší rozdíl oproti zařízením u nás, kde je detox vždy uzavřené oddělení.

Tady pacienti po zvládnutí odvykacího stavu dochází na skupiny a dodržují program, ve volném čase je možnost vycházek. Nedílnou součástí programu je i příprava stravy, kterou si zajišťují pacienti sami, ve spolupráci s kuchařkou v kuchyni oddělení. Pro některé jsou to nezapomenutelné a největší zážitky, které si z tohoto oddělení odnášejí. Přihlédneme-li k faktu, že někteří nejedli i několik týdnů, tak to pochopíme. Kuchařka se tak stává nevědomky součástí terapeutického týmu.

Pro srovnání, jak vypadá léčba u nás:

Pacienti, kteří k nám nastupují k léčbě, brzy pochopí, že se od nich neočekává jen to, že přestanou pít alkohol nebo brát drogy. Sami našemu oddělení říkáme Detox, ale u pacientů i u některých ambulantních lékařů tento název vyvolá dojem, že se u nás léčí „absták“ a snižuje tolerance drog. Skutečnost je však trochu jiná. Každý den probíhá skupinová psychoterapie a při průměrné obloženosti 12 pacientů na oddělení má každý z nich dostatek prostoru k práci na sobě. Provoz oddělení umožňuje, aby se každý mohl projevit a aby si ke každému pacientovi mohl personál vytvořit vztah.

Dvakrát týdně probíhá nestrukturovaná skupina, kde pacienti mohou přinášet vlastní problémy. Je orientovaná zážitkově, terapeuti sledují proces, který ve skupině probíhá a snaží se pacientům zprostředkovat si uvědomění, co se aktuálně děje. Během jedné skupiny se takto pracuje s dvěma nebo třemi pacienty. Tímto způsobem mohou pacienti poznávat své nezralé nebo nefunkční stereotypy a pracovat s nimi. Mohou být konfrontováni se svými představami a realitou nebo se svým sebeobrazem a vnímáním ostatních.

Další dva dny v týdnu probíhá skupinová terapie, které říkáme - poněkud nepřesně – „suportivní“. Používáme při ní techniky: projektivní arteterapii, psychodrama, biografické techniky a imaginační terapii. Tématicky se zaměřujeme na vztahovou oblast, sebeobraz, sociální percepci, komunikační dovednosti. Na těchto skupinách se ke slovu dostanou všichni přítomní a vynořuje se na nich množství materiálu, který se pak zpracovává na nestrukturovaných skupinách. Jednou za týden probíhá komunitní vizita. Pacienti mají za úkol shrnutí svého týdenního pobytu na oddělení. Formulují, co jim pobyt přinesl a co během terapie získali a také jaký mají plán na další týden pobytu.

K práci každého pacienta se vyjadřuje i zdravotnický tým a přináší vlastní pohled na situaci a pokroky pacienta. Snažíme se vybrat problémy, které se jeví jako nejaktuálnější, nedokončené záležitosti, které se objevují během psychoterapeutických aktivit i nedořešené vztahové a sociální problémy.

Pobyt musíme využít k objevení. Jaká je situace pacienta? Má práci, bydlení, zázemí? Jaké jsou jeho vztahy? Má v okolí lidi, kteří jej podporují nebo kteří jsou pro něj přítěž? Jaká je jeho osobnost a jeho reaktivita? Je spíše impulzivní nebo pasivní a zakřiknutý? Je schopen zrale reagovat, nebo to nikdy neuměl? Jakou úlohu u něj návyková látka vlastně sehrává?

Detox v Londýně i u nás poskytuje jen relativně krátkou terapeutickou intervenci při léčbě závislostí, ale důsledně klade důraz na to, že se jedná o část komplexní léčby, která musí dál pokračovat. Nelze se spokojit s tím, že vyřešíme odvykací stav a s pacientem zrekapitulujeme negativní stránky života s návykovou látkou a pozitivní stránky života bez ní. Nemá smysl ani pomáhat mu hledat náhražkové aktivity typu „místo na pivo chodte na ryby“, které nemají naději na dlouhodobou realizaci.

I omezená doba je využita ke snaze, umožnit v životě našich pacientů změnu, nastartovat opět jejich osobní růst, zpřístupnit jim jejich potenciál, nasměrovat k osobním cílům a k pomoci udělat v tom první kroky.

Jak se to dá udělat? Zjednodušeně se dá říci, že pacient má možnost zjistit příběh svého života, jakou v něm má roli, zda svůj příběh spíše tvoří nebo je v něm pasivní, kde se v něm nyní nachází a jak bude pokračovat. Důležité jsou i další postavy v jeho příběhu a vztahy, které má. Už tohle poznání hodně znamená. Kdo vyjde z nevědomosti, zjistí že už není cesta zpátky. Pokud člověk ví, co potřebuje změnit a neudělá to, je na tom hůře než dřív. Proto k účinné pomoci nestačí samotné poznání, ale i podpora k dalším krokům.

Návyková látka znamená pasivitu. Když se k ní člověk uchýlí, vyhne se aktivnímu řešení problémů. Podstatou terapie je snaha dodat pacientům důvěru, že mohou být aktivními tvůrci svého života, že překážky a životní výzvy dokáží překonat.

Každý pacient je jiný, s každým poznáváme nový příběh, ale i staré známé taktiky úniku a vyhýbání. Od každého se lze něco naučit a je možné i něco ze sebe dát. Na detoxu rozhodně léčba nekončí, je to spíše start, který by ale měl směřovat ke konečnému cíli, což není nic menšího než radikální životní změna. Jistě ne všichni pacienti k tomuto cíli dorazí.

Autorka postřehů:

Kateřina Havránková

staniční sestra Detox

Voj. Nemocnice Olomouc

3.2 Centrální správa Foundation66 – školící centrum Horizon

Kontaktní údaje:

FOUNDATION66
Horizon
7 Holyrood Street
London SE1 2EL
Tel: 020 7234 9940
Fax: 020 7357 6712

Charakteristika zařízení:

Pracoviště Horizon poskytuje tréninkové školení založené na uceleném programu výchovy kvalifikovaného pracovníka v oblasti práce se závislostmi.

Struktura tréninkové programu je založena na zkušenostech organizace a stanovených předpisech kompetencí v těchto službách. Vzdělávací program trvá 12-18 měsíců, obsahuje studium odborné literatury a praxe v různých zařízeních. Absolventi získávají certifikáty z oblasti zdraví, sociální práce a sociální péče.

Nabízené služby:

Struktura vzdělávacího programu je založena na schématu SMART (Substance Minuse Addaction and Rugby House Training Scheme), který byl akreditován na Open College Network.

Tréninková setkání probíhají za účasti profesionálních pracovníků v drogových službách, kteří frekventantům předávají své zkušenosti. Trénink zahrnuje např. tato témata:

- Modely péče
- Duální diagnózy
- První pomoc a zdraví, základy bezpečnosti
- Modely intervence
- Intervence u uživatelů cracku a kokainu
- Informace o dalších drogách a specifikách alkoholového užívání
- Základy intervence v kognitivně-behaviorální terapii
- Právní problematika spojená s užíváním drog a řešením následných problémů
- Problematika Harm reduction (mírnění škod)
- Úvod a nácvik motivačních rozhovorů
- Jak efektivně zpracovat plán péče
- Základy práce ve skupině
- Problematika rodiny a příbuzenstva s ohledem na užívání návykových látek

Postřehy z návštěvy zařízení:

Pracoviště Foundation 66, konkrétně pracoviště Horizont, poskytuje zajímavé tréninkové školení, které je založeno na uceleném programu výchovy kvalifikovaného pracovníka v oblasti práce s alkoholem a ostatními drogami. Vzdělávací program má dobu trvání 12-18 měsíců a absolventi získávají certifikáty z oblasti zdraví, sociální práce a sociální péče.

Důležité je, že tento program vzdělávání je otevřen pro kohokoliv i bez jakéhokoliv zázemí, důležitou podmínkou je zájem o práci na poli zneužívání návykových látek. Nabízí

osvojení si dovedností a znalostí, které jsou potřeba k výkonu sociální práce v oblasti drogových závislostí.

S ohledem na tuto službu vzdělávání lze souhlasit s tím, že podobné vzdělávání by bylo zajímavé realizovat i v českých podmínkách. Sice se v rámci vzdělávání z psychologů mohou etablovat po absolvování školy pracovníci v drogových službách či přímo je možno studovat obor adiktologie na 1. lékařské fakultě v Praze. Zmiňme však odlišnost mezi Českou Republikou a Anglií. V Rugby House toto vzdělávání nemá jako podmínku určitý stupeň dosaženého vzdělání, čili do kurzu se mohou přihlásit i jedinci, kteří mají vzdělání jen základní. Nepochybným přínosem vzdělávacího kurzu pro budoucí pracovníky, kteří mají zájem pracovat právě v oblasti drogových služeb, je zřejmý v tom, že umožňuje lidem bez vzdělání či bez zázemí možnost získat potřebnou kvalifikaci a tím zpětně i stabilizovat své postavení ve společnosti. S ohledem na tuto zkušenost se lze zamyslet, jak by bylo možné realizovat podobný typ tréninku pro zájemce z oblasti České republiky.

Autor postřehů:

Roman Procházka
Psycholog, terapeut
P-centrum, Olomouc

3.3 Centrum primární péče Enfield (Primary care centre Enfield)

Kontaktní údaje:

Enfield
308a Hertford Road
Edmunton
London N9 7 HD
tel: 020 8344 3180

Charakteristika zařízení:

Primary Care Centre Enfield je součástí zdravotnického komplexu s názvem NHS Enfield. Posláním této instituce je snaha o zlepšování zdraví lidí v Enfieldu. Jednou z nabízených služeb jsou i služby pro osoby závislé na návykových látkách.

Klienti, kteří vyhledají zmíněné zařízení, jsou rozděleni do jednotlivých služeb dle následujícího klíče:

1. Rozdělení z hlediska primární drogy na závislost alkoholovou nebo jinou.
2. „Nealkoholoví“ klienti se dále dělí z hlediska využití substitučního programu.
3. Všichni klienti se dále dělí podle poměru potřeby péče lékařské a psychosociální.

Nabízené služby:

Nabídku služeb organizace můžeme rozdělit do pěti okruhů:

1. Poradenství
2. Individuální program
3. Strukturovaný denní program
4. Rezidenční péče
5. Služby pro okrajové skupiny

Postřehy z návštěvy zařízení:

Zařízení je součástí zdravotnického komplexu s názvem NHS Enfield. Toto zařízení je poměrně mladé, bylo založeno v roce 2001.

Připomínáme, že Enfield je Londýnská čtvrť s počtem 290 000 obyvatel. Snahou NHS je zajištění nejlepší možné zdravotní péče pro obyvatele této čtvrti. Další zajímavé informace naleznete ve výroční zprávě společnosti, která je umístěna na webové adrese (první odkaz v seznamu pramenů).

Pro naše potřeby jsou však nejzajímavější drogové služby, které společnost poskytuje a které jsme měli možnost v rámci exkurze navštívit a blíže se s nimi seznámit.

Budova ve které jsou služby poskytovány je moderní a snadno dostupná. Službám pro závislé je v rámci sedmipatrové budovy NHS věnováno celé páté podlaží.

Hned při vstupu nás zaujme velká přijímací hala s pracovníky, kteří mají na starost příjem klientů, jejich kontaktování, vyřizování telefonů a podávání základních poradenských informací. Součástí vstupních prostor je také čekárna s velkým počtem informačních a vzdělávacích materiálů.

Nabídka služeb, které organizace nabízí, můžeme rozdělit do pěti okruhů: Open access assessment, individuální program, strukturovaný denní program, rezidenční péče a služby pro okrajové skupiny. Nyní si každou službu blíže popíšeme.

Začneme servisem s názvem: *Open access assessment*. Tento název můžeme volně přeložit jako poradenství pro každého. Setkáme se zde zejména s harm reduction poradenstvím, výměnou jehel, posouzení problémů užívání omamných a psychotropních látek. Jedná se o otevřenou službu, která je dostupná převážně v úterky a čtvrtky (viz Denní rozpis tab.č.1.).

Individuální program je většinou šesti týdenní a slouží ke stabilizaci klienta, k určení cílů a délky práce, popřípadě k zvážení další intervence.

Strukturovaný denní program je dvanácti týdenní. Klient pobývá doma a do centra chodí využívat nejrůznějších terapeutických a poradenských služeb. Ty se týkají jak skupinové terapie, tak pohovorů individuálních. Jak je patrné z tabulky č. 1 skupinové terapie probíhají téměř denně v odpoledních hodinách. Délka a frekvence individuální práce v denním programu záleží na dohodě s terapeutem.

Pro *Rezidenční péči* je klient připravován v rámci individuální a skupinové práce. Samotná služba je pak realizována mimo prostory centra.

Tabulka na konci textu ukazuje denní režim a rozpis všech služeb.

Poslední, neméně důležitou poskytovanou službou je *Pomoc okrajovým skupinám obyvatel*. Jedná se zejména o:

- Ženy s dětmi
- Závislé děti
- Prostitutky
- Etnické menšiny

Pro tyto skupiny lidí jsou provozovány činnosti jako: workshopy zaměřené na drogovou a alkoholovou problematiku, posilování rodinné soudržnosti a komunitního stylu života, rodinné konference a zapojení otců do terapie.

Organizace nás zaujala v několika aspektech:

1. *Klíčové služby na jednom místě*

V rámci služeb, které jsou klientům s drogovým nebo alkoholovým problémem nabízeny často vidíme určitou roztržičnost a někdy problémy s tím, že služby na sebe nenavazují. Zde jsme měli možnost vidět všechny služby pod jednou střechou. V praxi to znamená, že na stejném místě jsou soustředěny služby Harmn reduction, jak je např. výměna jehel, ale najdeme zde také ambulantní doléčování. To může být velmi výhodné z hlediska dostupnosti služby a samozřejmě také z pohledu ekonomického. Na druhou stranu jsou zde odloučení klienti v kontaktu s lidmi, kteří drogy aktuálně užívají, což může vést k jistým problémům.

2. *Propojenost psychosociální a zdravotní složky péče*

Velkou výhodou zařízení shledáváme právě v této návaznosti, kdy psychologové, lékaři a sociální pracovníci tvoří multidisciplinární tým a otevřeně spolupracují. Tato zkušenost je velmi inspirující.

3. *Moderní vybavení*

V prostorách organizace nás zaujalo moderní vybavení, jak už pro služby Harm reduction, tak třeba v přístrojích na testování přítomnosti drog a alkoholu.

Obr. 1 Administrativní středisko centra

Obr. 2 Místnost pro výměnu jehel

Obr. 3 Přístroj na testování alkoholu a drog ve slinách

Obr. 4 Ušní akupunktura: nadstandardní, mezi klienty populární služba.

Obr. 5 Pracovní místnost

Prameny:

http://www.enfieldpct.nhs.uk/foi/foi_docs/9833_final_annual%20report%20for%20the%20web.doc

<http://www.foundation66.org.uk/pages/redbridge-open-access-alcohol-drug-service.html>

	pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek
Open access assessment		10/00-16/00		10/00-16/00	
Přestávka na občerstvení	09/50-10-00	09/50-10-00	11/20-11/30	Pouze pro klienty denního programu	10/50-11/00
Výměna jehel	9/30-16-00	9/30-16-00	11/30-16/00	09/30-19/00	09/30-16/00
Nadstandardní bezplatné terapie	Ušní akupunktura 1/00-12-30				Ušní akupunktura 1/00-12-30
skupina	Plánovací a motivační seminář 10/00-11/00	Ženská skupina 10-00-11/00 Stabilizační skupina 11/00-12/30	Seminář harm reduction 11/30-12/30 Prevence relapsu 13/30-14/30	Workshop crack	Stabilizační skupina 11/00 -12./00 Workshop pro rodinnou podporu.
	Skupiny denního programu 1. 13/15 2. 14/45	Skupiny denního programu 3. 13/15 14/45	Následná péče 15:00 – 16:00	Skupiny denního programu 4. 13/15 14/45	Skupiny denního programu 5. 13/15 14/45

Tab. 1 Týdenní rozpis

Autor postřehů:

Michal Růžička

terapeut

Doléčovací program a Poradna pro alkoholové a jiné závislosti

P-centrum, Olomouc

3.4 Terapeutická komunita Ravenswood Road

Kontaktní údaje:

Ravenswood Road
Residential Rehabilitation Service
21 Ravenswood Road
London E17 9LY
Tel: 020 8521 4486
Fax: 020 8521 5235

Charakteristika zařízení:

Ravenswood Road, jako residenční léčba pro alkoholově a drogově závislé, nabízí své služby rezidentům všech samosprávních městských okresů Londýna. Klienty mohou být muži a ženy ve věku mezi 18 a 65 lety s pětidenní předchozí abstinencí.

Služba je placena z rozpočtu místní samosprávy, z místa, kde má klient své bydliště. Samospráva rozhoduje, zda potenciálního klienta na službu doporučí a zaplatí, či nedoporučí a nabídne jinou alternativu.

Nabízené služby:

Obyvatelé zařízení na Ravenswood Road se účastní kombinace workshopů, individuální konzultace a terapeutických skupin vytvořených na pomoc překonat zneužívání alkoholu a nealkoholových drog. Program většinou trvá 6 měsíců.

- Týdenní individuální sezení s klíčovým terapeutem
- Holisticky strukturované terapeutické skupiny, založené na modelu sociálního učení, používající kognitivně-behaviorální a motivační techniky
- Individuální vedení klienta, plány osobního vývoje a hodnocení
- Otevřené terapeutické skupiny
- Povědomí o relapsu
- Zvládání vzteku
- Stres management
- Genderové skupiny
- Hodnotící a vrstevnické skupiny
- Skupiny zpětné vazby
- Stanovování cílů
- Relaxační skupina
- Formální a neformální podpora
- Podpora pro tvorbu lokálních komunitních sítí
- Následná péče

Postřehy z návštěvy zařízení:

Toto zařízení má nejbližší k našim terapeutickým komunitám. Jedná se o službu pro lidi ve věku od 18 do 65 let, kteří mají problémy s alkoholem nebo drogami. Přijímají zde klienty z celé Velké Británie. Služba je poskytována i lidem s duální diagnózou nebo jinými specifickými potřebami, stejně tak těm, kteří mají problémy se zákonem.

Před nástupem je požadováno minimálně 5 dní abstinence. Většinou to chodí jako v České republice. Klient projde nejdříve detoxem – stabilizací, následně nastupuje do residenční léčby. V Ravenswood Road se zájemce o léčbu snaží přijmout do 48h, od

chvíle, kdy je zkontaktuje. Délka léčby je od 3 do 6 měsíců (jak jsme se dozvěděli, za optimální by považovali léčbu mnohem delší, tzn. rok až dva, ale omezují je finance – systém financování).

Ravenswood Road se nachází v okrajové části Londýna. Jedná se o dva domky spojené dvorkem. Zvenku lze jen stěží poznat, že se jedná o zařízení poskytující nějakou službu a nejde o jeden z běžně obydlených domů. Celková kapacita je 8 klientů. V jednom domku je zázemí pro personál, společná kuchyň a čtyři pokoje pro klienty. V druhém domku je společenská místnost, kde mimo jiné probíhají skupinové aktivity, společná kuchyně, prádelna a další čtyři pokoje. Pokoje jsou po jednom, každý má svoji koupelnu a záchod. Domy spojuje zatravněný dvorek, kde je příjemné posezení a gril, který se využívá na společné grilování. Na tuto akci jsou pravidelně zváni i bývalí klienti.

Obr. 6 a 7 Ravenswood Road – prostory komunity

Personální zajištění: v Ravenswood Road pracují 4 terapeuti na plný úvazek, 1 pracovník pro doléčování a další podpurní pracovníci na částečné úvazky. Personál je zde 24h denně, přes noc tu bývá 1 pracovník.

Program: Celý týden, kromě víkendu, který je volnější, vyplňují strukturované skupinové aktivity. Skupiny jsou různě tematicky zaměřené, namátkou uvádím aspoň některé: prevence relapsu, zvládnání stresu, cíle (léčebné) a jejich dosahování, plné uvědomování

(„mindfulness“), doléčovací skupina (zde se připravují na to, co je čeká po opuštění léčby, jde o otevřenou skupinu, které se mohou účastnit i absolventi), jednou v týdnu je oddělená mužská a ženská skupina. Na konci týdne je setkání komunity, kde se řeší praktické problémy jako poruchy v domě, ale taky osobní úspěchy, problémy ve skupině a plánování dalších činností. Skupiny doplňují tvořivé workshopy. Stálý program mají klienti od 9.30 do 15.30 s pauzami. Mimo tyto časy absolvují nejméně jednou týdně individuální konzultaci s klíčovým pracovníkem. Klíčový pracovník je klientovi přidělen po nástupu, provází ho po celou dobu léčby. Společně vytváří léčebný plán, stanovují, co by chtěl klient během léčby dosáhnout. Všechny skupinové aktivity jsou pro ně povinné, mají však možnost domluvit se s klíčovým pracovníkem, který je z programu může omluvit. Oproti našim komunitám zde není pracovní terapie. Kombinují se zde různé terapeutické přístupy (stejně jako v jiných službách, které jsme navštívili, se i zde hojně uplatňují přístupy KBT).

Praktické fungování: Stravu si klienti zajišťují sami, sami si perou. Každý klient dostává peníze na týden, určené jsou především na jídlo. Úklidy společných prostor se rozdělují. Po dvou týdnech mohou klienti chodit „ven“ (mimo dům), návraty mají vždy do určité hodiny. Po dvou týdnech mohou rovněž přijímat návštěvy. Klienti u sebe mají mobilní telefony, mohou sledovat televizi a využívat internet – na rozdíl od řady terapeutických komunit u nás. S případnými problémy, které by z toho mohly plynout, se snaží terapeuticky pracovat. Testování na alkohol a drogy se dělá namátkově. Vztahy (sexuální) mezi klienty jsou zakázány (stejně jako v našich komunitách).

Ve srovnání s našimi komunitami (a jinými službami) je velký rozdíl ve způsobu financování. Celkový systém financování zde popisovat nebudu. Za zmínku však stojí, že za každého klienta platí úřad městské části, ze které pochází (kde má již delší dobu trvalé bydliště). Jsou i městské části, které peníze na léčbu nedávají, což některým lidem znemožňuje účastnit se léčby. Je to i důvodem toho, že lidí, kteří se do komunity hlásí, není tolik (možná i toho, že si klienti léčby víc váží, vzhledem k těžké dostupnosti – zde zůstává otazník). Podle slov vedoucího zařízení funguje jejich služba dobře, mají lepší úspěšnost než léčba ambulantní a mají tedy dobré jméno. Nicméně díky zmíněnému způsobu financování nemají přetlak žádostí a často ani plně vytíženou kapacitu.

Z našeho pohledu se jedná o službu dobře propracovanou a poměrně luxusní. Ať už to spočívá v pokojích po jednom nebo v počtu klientů na terapeuty. Vedoucí, který nás provázel, jako jednu z velkých výhod a klíčů úspěchu zmiňoval odborný tým, který zde dlouhodobě funguje. Potvrzuje se tedy, že stejně jako u nás i ve Velké Británii hraje důležitou roli tým a jeho stabilita.

Autorka postřehů:

Renata Jakubcová

Sociální pracovníce a zástupce vedoucího

P-centrum, Olomouc

3.5 Elephant & Castle (Community Alcohol Service)

Kontaktní údaje:

Elephant & Castle
Direct Access Service
68 Newington Causeway
London SA 1 6DF
Telefon: 0207 403 4077

Charakteristika organizace:

Zařízení nabízí služby z oblasti závislosti na alkoholu pro dospělé obyvatele londýnské městské části Southwark.

Uživatelé služby jsou individuálně vyšetřeni, aby pracovníci byli schopni identifikovat potřeby jednotlivých klientů, vytvořit jim pracovní plán a nabídnout vhodnou službu (viz níže).

Nabízené služby:

- **Individuální sezení** – personál úzce pracuje s klienty na individuálním základě, aby si uvědomili škodlivost pití alkoholu a byli připraveni na detox.
- **Strukturovaný denní program** – denní program má tři zřetelně oddělené fáze pro pomoc v tvorbě pozitivních životních změn:
 - **Motivace a stabilizace** – individuální služba, terapie
 - **6ti týdenní strukturovaný program** – zahrnuje skupinová sezení, poradenství, workshopy a individuální podporu
 - **Dolečování** – navazující sezení, směřující k vzdělávání, k tréninku nových dovedností a nabídka dalšího poradenství
- **Skupiny** – tematická skupinová sezení se opakují pravidelně po celý rok pro abstinující klienty
- **Poradenství** – je nabízeno důvěrné a bezpečné prostředí s kvalifikovaným poradcem
- **Doporučení dalších služeb** – informace o podpoře dalších odborníků, jako jsou hospitalizace s detoxifikačním programem a další místní služby
- **Doplňkové terapie** – nabídka další terapie k doplnění výše zmíněných služeb

Postřehy z návštěvy zařízení:

Elephant & Castle je součástí organizace Foundation66, přístup do zařízení je bezbariérový a mohou jej využít i osoby na vozíku.

Zařízení nabízí své služby a podporu dospělým lidem od 18 let závislým zejména na alkoholu a na dalších návykových látkách. Program je poskytován v denním stacionáři od pondělí do pátku a to pro obyvatele londýnské čtvrti Southwark. Zařízení nabízí individuální poradenství a individuální terapie, terapeutické skupiny a poradenství pro různé skupiny klientů, alternativní terapie a pomoc při vyhledávání jiných typů podpory.

Pokud někdo potřebuje pomoc nebo podporu při řešení své závislosti na alkoholu, může zařízení kontaktovat přímo, nepotřebuje k tomu doporučení od lékaře nebo od jiné instituce. Na počátku provedou pracovníci u zájemce o službu úvodní zhodnocení stavu a sestaví pro něj individuální plán podpory. Tento individuální plán strukturovaný jako „krok za krokem“ má tři odlišné fáze, aby pomáhal závislým lidem k pozitivní životní změně:

1) Motivace a stabilizace (úvodní fáze)

Po úvodním zhodnocení stavu klienta se pracovníci zaměřují na individuální poradenství, kdy terapeut spolu s klientem stanoví nejvíce problematické oblasti jeho fungování a zmapují oblasti, ve kterých potřebuje klient pomoci. Podmínkou pro využívání služeb Elephant § Castle je to, že člověk abstínuje a snaží se o nastolení pozitivní změny ve svém životě. Pokud jde o klienta, který přijde ještě ve fázi, kdy potřebuje pomoci s odvykáním na návykové látky, denní centrum mu i v tomto nabídne podporu. První den jsou klientovi odebrány krevní vzorky, zda není nakažen HIV nebo hepatitidou, tyto odběry provede kvalifikovaná zdravotní sestra. Na základě zdravotního stavu klienta potom terapeutický tým zhodnotí, zda klient potřebuje detoxifikaci, na kterou potom denně dochází ze svého domova do zařízení. V případě, že některý klient nemá svého lékaře, nebo nechce, aby o jeho problému se závislostí lékař věděl, medikaci pro detoxifikaci mu napíše lékař spolupracující s denním centrem. Klient potom denně do centra dochází a pod zdravotním dozorem dostává medikamenty potřebné k detoxifikaci.

2) Strukturovaný denní program (hlavní fáze programu) je sestaven na 6 týdnů

Program je sestaven z individuální podpory klienta, která probíhá formou individuálních terapií klienta s terapeutem 1x týdně, účasti na skupinových aktivitách a zapojením se na motivačních a poradenských seminářích. Na skupinách se klienti učí nové dovednosti do života, učí se poznávat mechanismy, které vedly k jejich závislosti na návykových látkách a jak mohou postupovat při problémech v životě jinak.

Denní centrum nabízí skupiny i pro klienty, kteří potřebují specifickou péči. Jednou týdně probíhají skupiny pouze pro ženy, pro lidi s odlišnou sexuální orientací (pro lesbické ženy, homosexuální muže a travestity) a pro lidi s psychiatrickými problémy. Pokud mají klienti děti a potřebují mít větší podporu pro získání dětí zpět do své péče, terapeuti spolupracují se sociálními pracovníky, kteří mají na starosti hlídat zabezpečení práv a potřeb těchto dětí. Na skupinách se probírají témata podle strukturovaného postupu, nejprve se klienti učí chápat mechanismy závislosti, identifikují rizikové situace a učí se je zvládat jiným způsobem než saháním po návykové látce. Hodně klientů v programech je z jiných zemí, jsou zde v hojné míře zastoupeni Poláci, Italové, Španělé a lidé z různých částí Afriky. Skupiny probíhají v anglickém jazyce, denní centrum nemá personální kapacitu na zabezpečení skupinových nebo individuálních terapií v jiných jazycích. Aktivita centra zabezpečuje personální tým ve složení: ředitel centra, vedoucí centra, 5 terapeutů a 1 poradce. Skupiny vede 1 terapeut, skupiny vedené dvojicí terapeutů centrum nenabízí, skupiny jsou uzavřené a to pro konkrétní klienty v programu, v průběhu 6-ti týdnů noví klienti do skupiny nejsou přibíráni. Podle terapeutů dokončí 6-ti týdenní program asi polovina klientů, někteří z nich se vrací v průběhu programu ke své závislosti. I potom mají klienti možnost být zařazeni zpět do dalšího programu, je to však nejdříve za 2-3 měsíce od relapsu, klient musí abstinovat, prokázat motivaci ke změně svého stavu a celý program absolvuje znovu od začátku.

3) Následná péče

Po ukončení 6-ti týdenního intenzivního programu může klient navštěvovat dlouhodobě skupiny určené klientům po léčbě a zaměřené na udržení pozitivních životních změn v jejich životě. Skupiny se zaměřují na témata prevence relapsu, zvládnání zátěže bez návykových látek a na podporu zdravého životního stylu. Tyto skupiny jsou otevřené a může na ně přijít kdokoliv po ukončené léčbě. Denní centrum zastává zásadu tzv. limitního skóre, tedy poskytování podpory klientům dle jejich potřeb. Někteří klienti tak využívají služby Elephant § Castle až 6 let. Po vyčerpání toho individuálního limitu už služby klientovi neposkytují, protože by to dle názoru terapeutů vedlo k získání závislosti klienta na službě (nahrazení jedné závislosti za druhou).

V průběhu všech fází programu Elephant § Castle mohou klienti také využívat alternativní léčbu, jako je akupunktura, indická masáž hlavy a ušní akupunktura (napomáhá detoxifikaci a posiluje imunitu těla). Služby denního centra jsou bezplatné, zařízení je financováno ze sbírek charitních organizací, národních fondů pro organizace pracující s lidmi se závislostí a z místních úřadů, kteří platí léčbu svým obyvatelům ve čtvrti Southwark.

V průběhu stáže na pracovišti Elephant § Castle jsme měli možnost setkat se s jednou klientkou denního centra, která jejich služby využila už v minulosti a nyní dochází na programy následné péče. Emotivní příběh klientky ukazoval na to, jak se může závislost v životě klientů vracet a jak je důležité s nimi pracovat dlouhodobě a strukturovaně. Klientka potvrdovala, čím jí denní centrum pomohlo a to, že bez jejich podpory by se s problémem závislosti sama nevyrovnala.

Autorka postřehů:

Dagmar Krutilová
ředitelka a terapeutka
P-centrum, Olomouc

3.6 Portobello Road Project (Blenheim), Community Drug Service

Kontaktní údaje:

Bleinheim-CDP, Portobello Road Project
321 Portobello Road, London. W10 5SY
Tel.: 020 8960 5599
Fax: 020 8960 0508
Web: www.bleinheimcdp.org.uk
Email: portobelloroad@bleinheimcdp.org.uk

Charakteristika zařízení:

Služby Portobello Road Project jsou dostupné každému, kdo je ovlivněn užíváním drog, včetně přátel a rodiny uživatelů návykových látek. Projekt se specializuje na různé možnosti léčby pro klienty užívající návykové látky v Royal Borough v Kensingtonu a Chelsea. Tato služba je také určena pro uživatele drog z Westminsteru, u kterých byla nedávno diagnostikována Hepatitida typu C.

Nabízené služby:

- Doplnková terapie
- Detoxifikační čaje
- Výměna injekčního materiálu
- Posuzování zdravotního stavu
- Testy na Hepatitidu typu C a B
- Hepatitida C klinika s akupunkturou a čínskými bylinami
- Byliny
- Poradenství
- KBT poradenství/terapie

Obr. 8 Portobello Road Project – vstup do centra

Postřehy z návštěvy zařízení:

Klienti mohou očekávat důvěrné zacházení a službu poskytovanou specializovaným týmem zkušených pracovníků. Služba se snaží poskytovat informace a poradenství s ohledem na individuální potřeby klientů.

Služba podporuje „harm reduction“ filosofii a chápe, že ne všichni klienti jsou připraveni přestat s užíváním drog okamžitě. Obecným cílem služby je snížit rizika a problémy spojené s užíváním návykových látek.

Po vstupu do služby se klientovi věnuje jeden z pracovníků. Spolu s uživatelem služby pracuje na posouzení jeho situace a zhodnotí, jaké služby jsou pro něj nejvhodnější. Po první posuzovací (hodnotící) schůzce je obvyklé, pokud je to vhodné, že mu jsou nabízeny detoxifikační čaje a ušní akupunktura.

Denní drop-in servis:

Je to první kontaktní místo pro všechny uživatele drog. Probíhají zde posouzení stavu, krátké intervence či případně doporučení do jiné léčebné služby, vzdělávání i prevence. Poskytují podporu pro rodinu, přátele a další dotčené. Informují o všech aspektech týkající se užívání drog.

Hepatitida C klinika:

Tuto kliniku provozuje bylinkář/akupunkturista a zdravotní sestra. Pracují společně na podpoře klientů s hepatitidou typu C, předepisují byliny a vitamíny, které snižují poškození jater, ale i př. ledvin.

Navazující péče obvodního lékaře (preskripce):

Podpora procesu léčby pomocí substituční léčby, předepisování opiátů v primární zdravotní péči. Jsou to speciální poradenská a informační centra využívající koordinaci a plánování péče o klienta s pomocí klíčových pracovníků.

Doplňující terapie:

- Ušní akupunktura
- Akupunktura celého těla
- Shiatsu
- Reflexologie
- Thajská masáž

Výměna jehel:

- Injekční náčiní
- Přesné informace o bezpečném užívání a injekční aplikaci
- Kondom + lubrikant
- Poradenství a informace o pohlavně přenosných chorobách

Pár postřehů závěrem:

Prostorově se toto zařízení od našich mnoho nelišilo. Mají k dispozici více prostoru na individuální i skupinovou práci s klienty. Od roku 1964 sídlí na stejném místě.

Klient je v zařízení veden pod jménem a veškerá poučení, hodnocení, atd. stvrzuje podpisem.

Mají velmi důsledné vstupní zhodnocení stavu a požadují velké kvantum informací. Tento assessment má 16 stran, které spolu s klientem vyplňují zhruba ve třech sezeních. Po třech měsících probíhá revize a opětovné plánování péče. Dle druhu užívané drogy mu přiřazují vhodný typ léčby.

Projekt má širokou nabídku služeb od individuálního poradenství s klíčovým pracovníkem jedenkrát týdně po množství skupinových terapií s různými tématy (anonymní cocaine/crack skupina, prevence relapsu, motivační skupina, anonymní alkoholici, ...) a programů př. ITEP (mezinárodní program pro efektivní léčbu), substituční léčba, atd. Realizují také soudně nařízenou léčbu a aktivně spolupracují se soudními úředníky. Snaží se každého klienta motivovat k absolvování krátkého vzdělávacího programu (min. 4 sezení), kde v rámci skupiny probírají účinky drogy, co stimuluje bažení, zvládací strategie, ... dále je školí a motivují k práci dobrovolníka. Pokud však klient nechce tyto služby využít, může pouze sníst polévku a vypít čaj, probíhá tzv. nestrukturovaná práce s uživatelem služby.

Typickou terénní práci nedělají, ale chodí vyměňovat stříkačky do vězení a jednoho velkého azylového domu. O výměnný program v drop-in není velký zájem, protože klienti si mohou anonymně vyměnit injekční materiál v lékárnách.

Zřejmě mají jiný systém vykazování výkonů a počtů osob, jelikož pro nás obecně známé údaje (počet osob v programu/rok, den, ...) vedoucí zařízení nevěděl zcela přesně či vůbec. Otevírací doba drop-in je pondělí, středa, čtvrtek, pátek od 13:00 do 16:00 hod. a v úterý od 13:00 do 19:30 hod. V rámci otevírací doby přijde asi 25 klientů. Během 3 měsíců mají zhruba 40 klientů a 60% z nich dokončí krátký program. V tomto centru pracují 3 poradci, 8 klíčových pracovníků, jeden masér a jeden člověk v administrativě (pro srovnání K-centrum Olomouc - 400 klientů ročně, 30 klientů denně a 3,5 úvazku na přímou práci s klienty).

Za velmi inspirativní považují používání doplňkových terapií a poskytování měnného programu ve vězení.

Obr. 9 Místnost kontaktního centra

Autorka postřehů:

Lucie Řeřichová

Kontaktní centrum v Olomouci a Ambulance adiktologie

Sdružení Podané ruce, o.s.

Name of GP:	<u>Previous Detox's:</u>
Address:	<u>Date:</u>
Telephone:	<u>Previous Rehab:</u>
	<u>Date:</u>

Prescribed Drugs

Drug	Dosage	Prescribed by	How long for	For what condition

Non-Prescribed Drugs:

Drug	Amount	Frequency	Time Span

Methadone: (If Client Is Stabilised on Methadone)

Prescriber:	Contact Address?
Keyworker:	Tel. No:
Amount in mg - ml	When and How Taken:
Does the client give permission for us to discuss their case fully with their prescriber?	
Is keyworker prepared to provide a careplan, which includes provision for aftercare?	

Physical Health

Recent injuries (including, when and where) current/past problem, ongoing treatment, any recent deterioration in health. Mobility and sensory problems.

Mental & Emotional Health

Used / using psychiatric services, any history of self-harm or OD's (actual or thoughts), clients self-perception.

Literacy Skills:

Social Relationships:

Partner?

Significant Friends?

In touch with Family?

Dependants?

Summary of social situation:

What is the move on plan for the client once they have completed the placement in the Long Yard and who is responsible for co-ordinating it?

Unmet needs:

Forensic: Current legal situations, pending and previous conviction / court cases especially violence, sexual and arson. Currently on bail / licence / suspended sentence / Probation

Probation Officer:

Tel. No.

- 1. Does client know she/he might have to share a room?
- 2. Is client aware of contribution towards stay?
- 3. Is the client aware that if suspected of taking drugs or alcohol, they will be asked to leave?

P-centrum

středisko prevence, léčby
a integrace osob ohrožených
drogovou závislostí

Lafayetteova 9
772 00 Olomouc
Česká republika

T) +420 585 221 983
E) p-centrum@p-centrum.cz

www.p-centrum.cz

Projekt „**Dokážu to?**“ je realizován ve spolupráci s Londýnskou společností
Foundation66, Vojenskou nemocnicí Olomouc a K-centrem Olomouc.